Grundläggande granskning av Driftnämnd Kollektivtrafik 2024

Region Halland

Mars 2025

Anna Olsson Lindén
Pariya Baker Zell
Erika Frank

Innehållsförteckning

Inledning	03
Sammanfattande bedömning med rekommendationer	04
Granskningsresultat	05
- Planering och styrning	05
- Uppföljning	06
- Måluppfyllelse	10
- Internkontrollplan	11

Inledning

Bakgrund

Av kommunallagen och god revisionssed följer att revisorerna årligen ska granska alla styrelser och nämnder.

Regionstyrelsen och nämnderna ska förvalta och genomföra verksamheten i enlighet med fullmäktiges uppdrag, lagar och föreskrifter. För att fullgöra uppdraget måste respektive organ bygga upp system och rutiner för styrning, uppföljning, kontroll och rapportering samt säkerställa att dessa rutiner tillämpas på avsett sätt. En bristfällig styrning och kontroll kan riskera att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt.

Syfte, revisionsfrågor och revisionskriterier

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge regionens revisorer ett underlag till uttalande i revisionsberättelse. I dess uppdrag ingår att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig. Följande övergripande revisionsfråga ska besvaras: *Har styrelsens och nämndernas förvaltning skett på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll?*

För att besvara den övergripande revisionsfrågan omfattar granskningen 17 underliggande revisionsfrågor som rör styrning, kontroll, åtgärder, måluppfyllelse för verksamheten och måluppfyllelse för ekonomin. Dessa presenteras i rapporten.

Revisionskriterier i granskningen utgörs främst av *kommunallagen 6:6* och följsamhet till fullmäktiges uppdrag i form av *Mål och budget 2024.* Ytterligare revisionskriterier är direktiv för styrning, internkontroll och uppföljning som fastställts av regionstyrelsen genom *Riktlinjer för planering och uppföljning (2019),* samt av regionfullmäktige genom *Reglemente Intern kontroll* (2020, reviderat 2022). I enlighet med reglementet för intern kontroll har tjänsteorganisationen, regionkontoret, tagit fram tillhörande anvisningar. Av regionfullmäktige antagna *Reglemente för regionstyrelsen och driftnämnder (2022)* utgör grund för nämndernas och styrelsens ansvarsområden och uppgifter för år 2024.

Metod och avgränsning

Den översiktliga granskningen har skett genom dokumentanalys samt intervjuer med representanter från verksamheten. I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2024. Respektive granskningsområde bedöms med hjälp av signalsystem: grön (tillräckligt), gult (delvis tillräckligt) och röd (otillräckligt) och grå (ej bedömningsbart).

Sammanfattande bedömning

Granskningsområde	Revisionell bedömning	Kommentar
Ändamålsenlighet *Baseras på revisionsfråga 3c, 5a, 6a, 7a, 8a,*	Grön	Nämndens förvaltning har fullgjorts på ett ändamålsenligt sätt under år 2024. Nämnden har uppnått 11 av 14 nämndmål/deluppdrag.
Ekonomiskt tillfredsställande *Baseras på revisionsfråga 5b*	Gul	Nämndens förvaltning har inte helt skett på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt under år 2024. Resultat mot driftbudget: -3,4 mnkr.
Intern kontroll *Baseras på revisionsfråga 1a, 2a, 3a-b, 4a--d, 7b, 8b-, 8c*	Grön	Den interna kontrollen hänförlig till nämndens förvaltning har varit tillräcklig under 2024. Ett par utvecklingsområden har noterats kopplat till utformning och uppföljning av internkontrollplan.

Rekommendationer

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer till Driftnämnd Kollektivtrafik:

- Säkerställ att kontrollmomenten i internkontrollplanen är tydligt formulerade, exempelvis genom att uttrycka vilken del/moment av verksamheten eller vilket krav som ska granskas. Kontrollmomenten kan med fördel formuleras som frågor enligt rutinen för internkontroll.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
1. Verksamhetsplan	a) Har nämnden antagit en plan för verksamheten?	Grön	Nämnden antog verksamhetsplan för år 2024 vid sammanträdet den 13 december 2023 § 83.
2. Budget	a) Har nämnden antagit en budget för verksamheten?	Grön	Nämnden beslutade om en internbudget för sin verksamhet för år 2024 vid sammanträdet den 13 december 2023 § 83.
3. Mål	a) Finns mål formulerade för nämndens verksamhet?	Grön	I nämndens verksamhetsplan används inte begreppet mål på nämndsnivå, utan istället formulerar nämnden deluppdrag för verksamheten. Vi bedömer att deluppdrag kan betraktas som mål i granskningens bemärkelse, eftersom de används för att utvärdera verksamhetens måluppfyllelse och dess bidrag till fullmäktiges mål och fokusområden. Nämndens verksamhetsplan inkluderar tre fokusområden och 9 fullmäktigemål. Utifrån fullmäktiges fokusområden, mål och nämndens egna utvecklingsområden har nämnden totalt formulerat 12 deluppdrag. Nämnden har också antagit två egna mål/deluppdrag utifrån egna utvecklingsområden. Totalt har nämnden antagit 14 nämndmål/deluppdrag. Verksamheten styrs också genom kvalitetsstyrningen som fastställs i verksamhetsplanen.
	b) Finns mål formulerade för nämndens ekonomi?	Grön	Nämnden har angiven budgetram att förhålla sig till. Budgetramen har fastställts av regionfullmäktige den 21 juni 2023 genom dess antagande av Mål och budget 2024. Nämnden har antagit budget utifrån tilldelad budgetram.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
3. Mål	c) Är målen upprättade i enlighet med fullmäktiges direktiv?	Grön	Driftnämnden Kollektivtrafik har formulerat mål/deluppdrag utifrån de tre fokusområdena och de 9 fullmäktigemål som tilldelats nämnden i Mål och Budget 2024.
4. Rapportering och åtgärder	a) Fokuserar rapportering på måluppfyllelse för verksamhet?	Grön	I uppföljningsrapport 1 och 2 samt i årsredovisning framgår uppföljning av måluppfyllelse. I uppföljningsrapport 1 beskrivs det arbete som bedrivits mot målet. I uppföljningsrapport 2 och årsredovisning redovisas bedömning av måluppfyllelse. Rapporteringen fokuserar även på uppföljning av kvalitetsstyrningen.
	b) Fokuserar rapportering på måluppfyllelse för ekonomi?	Grön	Nämndens två månadsrapporter under året, uppföljningsrapport 1 och 2 samt årsredovisningen har fokuserat på måluppfyllelse för ekonomi. Samtliga uppföljningsrapporter redovisar ekonomiskt utfall och prognos för helåret.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
4. Rapportering och åtgärder	c) Vidtar nämnden tydliga åtgärder för att nå mål för verksamheten?	Grön	Nämnden har nått en god måluppfyllelse per helår (se fråga 5a). Vi bedömer därmed att nämnden har vidtagit tydliga åtgärder för att nå mål för verksamheten. I uppföljningsrapport 1 och 2 och årsredovisningen följs respektive mål upp genom en beskrivning av det utvecklingsarbete och aktiviteter som bedrivits mot målet. Av nämndens uppföljningsrapport 2 prognostiseras 10 av 12 deluppdrag uppfyllas vid helår. Två deluppdrag bedöms delvis uppfyllas. Åtgärder och fortsatta satsningar beskrivs för mål/deluppdrag som fått bedömningen delvis. Vid årsredovisningen är bedömningen vid årets slut fortsatt delvis för de två mål/deluppdrag. För nämndens två egna utvecklingsområden redogörs för vilka åtgärder som påbörjats och vid UR2 bedöms ett uppfyllas vid helår och ett delvis uppfyllas. Av intervju framgick att de mål som inte helt uppnås påverkas av större utmaningar som är svåra att snabbt åtgärda eller förändra. Dessa utmaningar inkluderar förändrade resmönster efter pandemin, branschövergripande problem samt svårigheter med kompetensförsörjning. Dessutom betonas att vissa utmaningar med tillgänglighet beror delvis på ansvarsfördelningen mellan kommuner och Trafikverket.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
4. Rapportering och åtgärder	d) Vidtar nämnden tydliga åtgärder för att nå mål för ekonomin?	Grön	I månadsrapporten för februari 2024 framgår att nämnden i slutet av 2023 förutspådde ett underskott på -35 mnkr för 2024. Förvaltningen har tagit fram en åtgärdsplan för att minska underskottet utan att minska trafikutbudet. Åtgärderna är avsedda att både öka intäkter och minska kostnader med fokus på intäktssäkring via ökad kontroll och samarbete med trafikföretag, prova-på-kampanjer och nya biljetter. Vid protokollsgranskningen noterades inget separat beslut från nämnden om en åtgärdsplan, däremot har ett avsnitt kallat "Åtgärdsplan" inkluderats i månadsrapporter och UR1 och UR2. Enligt uppföljningsrapport 1 redovisar nämnden en ackumulerad budgetavvikelse på +8,9 mnkr efter fyra månader, med en prognos för helåret på -19 mnkr. Den förväntade avvikelsen beror främst på justeringsposter i budgeten som uppgår till -35 mnkr, vilket är kopplat till en hög kostnadsutveckling för trafiken och ett ökat antal fordon i Öresundstågstrafiken. Trots detta har biljettintäkterna överträffat budgeten med +11 mnkr, vilket indikerar att åtgärder för att öka intäkterna, såsom intäktssäkring och kampanjer, har haft en positiv effekt. Prognosen för serviceresor, både vad gäller intäkter och kostnader, är -54 mnkr under budget. Detta beror på nya avtal från 2023 som har en annorlunda prisstruktur, vilket resulterar i en lägre genomsnittskostnad per resa. *Fortsättning på följande sida.*

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
4. Rapportering och åtgärder	d) Vidtar nämnden tydliga åtgärder för att nå mål för ekonomin?	Grön	*Fortsättning från föregående sida.* I uppföljningsrapport 2 redovisar Driftnämnd Kollektivtrafik en ackumulerad budgetavvikelse på +9 mnkr fram till augusti och en prognos för helåret 2024 på -5 mnkr. Årsprognosen har förbättrats med +14 mnkr jämfört med föregående rapport, tack vare ökade biljettintäkter, minskade kostnader för Öresundstågsdriften och en sänkt internränta. Arbetet med åtgärdsplanen har fortsatt under perioden, med aktiviteter som intäktssäkring och kostnadsminskningar inom marknadsföring och konsultkostnader. Enligt oktobers månadsrapport 2024 förväntades ett överskott på +5 mnkr för helåret, en förbättring med +10 mnkr jämfört med UR2-prognosen. Detta förklaras av ökade biljettintäkter och minskade kostnader inom Öresundståg samt personalutgifter. Årets försäljningsmål på 480 mnkr nåddes redan i oktober. Det slutliga resultatet av årsredovisningen, som visade ett underskott på -3,4 mnkr, kan enligt intervjun förklaras av flera faktorer. Intäkterna var lägre än förväntat under november och december, delvis på grund av färre arbetsdagar i december jämfört med tidigare år, vilket påverkade resandet. Nämndens budget hade periodiserats baserat på föregående års siffror. Historiskt sett hade intäkterna i oktober varit 1-2 mnkr över förväntningarna, men i december låg de 3 mnkr under prognosen. Dessutom mottogs en oväntad faktura för reservdelar till tågen, inklusive gummibälgar. För att undvika liknande oförutsedda händelser i slutet av året planeras en förändring i hanteringen av dessa kostnader i framtiden.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
5. Måluppfyllelse	a) När nämnden uppsatta mål för verksamheten?	Grön	Nämnden når totalt 11 av 14 mål/deluppdrag vid årets slut. Av de mål/deluppdrag som bidrar till fullmäktiges mål och fokusområden når nämnden 10 av 12 mål/deluppdrag vid årets slut. 2 mål/deluppdrag bedöms som delvis uppfyllda. Av de två mål/deluppdrag som formulerats utifrån nämndens egna utvecklingsområden, har ett uppnåtts i sin helhet medan det andra endast delvis har nåtts.
	b) När nämnden uppsatta mål för ekonomin?	Gul	Nämndens ackumulerade avvikelse mot budget för helåret 2024 uppgår till -3,4 mnkr. Avvikelsen är främst fördelad på -6,8 mnkr för uppdraget busstrafik i Kungsbacka, medan uppdraget biljettintäkter i den allmänna kollektivtrafiken redovisar en positiv avvikelse med +15 mnkr. Jämfört med 2023 ökar biljettintäkterna med +51 mnkr. Samtidigt redovisar intäkterna från serviceresor en negativ avvikelse med -38 mnkr, vilket dock inte påverkar resultatet då kostnaderna också är lägre. Av årsrapporten framgår att arbetet med åtgärdsplanen tillsammans med gynnsamma förutsättningar har bidragit till ett väsentligt lägre underskott än prognostiserat för 2024.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
6. Riskanalys	a) Finns en dokumenterad riskanalys för intern kontroll?	Grön	En dokumenterad riskanalys har upprättats. Totalt har 10 risker identifierats utifrån riskområden som huvud-, verksamhets-, lednings- och stödprocesser. Riskerna har analyserats i en tregradig skala utifrån allvarlighetsgraden av riskens konsekvens och dess sannolikhet för inträffande.
7. Plan för intern kontroll	a) Har plan upprättats i enlighet med direktiv?	Gul	En internkontrollplan har upprättats med 12 specifika kontrollmoment. Planen innehåller en beskrivning av kontrollmomenten, de metoder som ska användas för att genomföra kontrollerna, samt frekvensen för rapportering av resultaten. Vi noterar dock att det saknas en tydlig angivelse av vem som är ansvarig för genomförandet av varje kontrollmoment. Enligt rutinen Processbeskrivning: Internkontrollplan Region Halland, bör kontrollmoment och de tillhörande kontrollmetoderna klart och tydligt beskriva vad som ska kontrolleras och hur detta ska göras. Vi bedömer att utformning av flertal kontrollmoment och kontrollmetoder inte är tillräckligt tydlig. Snarare än att förmedla vad som ska finnas på plats, så formuleras vissa kontrollmoment likt en aktivitetet eller uppdrag till utvecklingsarbete. Det innebär att uppföljningen riskerar att fokusera på om aktiviteten genomförts snarare än resultat av en kontroll. Kontrollmomenten bör framöver formuleras tydligare som kontrollmål eller kontrollfrågor utifrån de risker som identifierats. Beskrivningen av kontrollmetoden saknar detaljer om hur kontrollerna praktiskt ska genomföras för de flesta moment. Utan tydliga instruktioner riskerar kontrollerna att variera i både kvalitet och resultat, beroende på vem som utför dem. Detta försvårar även redovisning av utfall och bedömningen av metodens effektivitet.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
7. Plan för intern kontroll	b) Har nämnden antagit plan för innevarande år?	Grön	Driftnämnden har antagit plan för internkontroll för år 2024 vid sammanträdet den 13 december 2023, §84.
8. Rapportering av intern kontroll	a) Sker rapportering till nämnden enligt direktiv?	Grön	Nämnden har antagit uppföljning av internkontrollplan i samband med uppföljningsrapport 2 den 10 oktober 2024, §51 och vid årsredovisningen den 13 februari 2025. I nämndens internkontrollplan för 2024 anges redovisningsfrekvens för varje kontrollmoment. Kontrollmomenten har redovisats i enlighet med angiven redovisningsfrekvens.
	b) Fokuserar rapportering på resultat och analys?	Gul	Rapporterna presenterar resultat per kontrollmoment. Uppföljning av kontrollmomenten i samband med uppföljningsrapport 1, 2 och årsredovisning inkluderar en bedömning om kontrollmomentet är helt, delvis eller ej uppfyllt. Rapporteringen ger en översikt över resultat av genomförd kontroll samt vad som har uppnåtts. Eftersom kontrollmomenten och kontrollmetoderna inte klart och tydligt specificerar vad som ska kontrolleras eller hur det ska göras, består uppföljningen av en allmän beskrivning av nämndens arbete inom området under året och vilka insatser som genomförts. Detta leder till att redovisningen av resultat och analys av kontroller blir otydlig.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
8. Rapportering av intern kontroll	c) Vidtar nämnden vid behov åtgärder utifrån lämnad rapportering?	Grön	Vid uppföljning av internkontrollplanen per augusti 2024 bedöms två kontrollmoment så här långt, som uppfyllda. Nio kontrollmoment bedöms som delvis uppfyllda och ett bedöms som ej uppfyllt. Åtgärderna för att hantera resultaten av kontrollerna beskrivs översiktligt i avsnittet "Sammanfattning" i rapporten. Vid nämndens sammanträde 2024-10-03 §51, där uppföljningen godkändes, framgår att den övergripande bedömningen är att förvaltningen har vidtagit åtgärder som adresserar de flesta av de beslutade kontrollmomenten. Det som återstår att utveckla är störningsinformationen i appen för kollektivtrafiken, där arbete pågår för att förbättra de bakomliggande systemen. I årsrapporten bedöms fem kontrollmoment som uppfyllda, medan sju bedöms som delvis uppfyllda. I årsrapportens avsnitt "Sammanfattning" redogörs för de åtgärder som har vidtagits under året samt hur arbetet kommer att fortsätta under 2025.

2025-03-19

Marie Lindblad

Uppdragsledare

Anna Olsson Lindén

Projektledare

pwc.se

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Halland enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2024-06-26. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.